

*POLSKIE TOWARZYSTWO TURYSTYCZNO - KRAJOZNAWCZE
KOMISJA TURYSTYKI MOTOROWEJ
ZARZĄDU GŁÓWNEGO*

MOTOROWIEC

BIULETYN INFORMACYJNY

Rok wydania XVIII (2007 r.)

Nr 2/76

[Http://motorowiec.pttk.pl](http://motorowiec.pttk.pl)

Od Redakcji:

Koleżance Barbarze Kalinowskiej – „stypendystce ZUS-u” na nowej drodze życia wszystkiego najlepszego życzą wszyscy członkowie KTM ZG PTTK oraz turyści motorowcy. Basia od 1993 do 2007 roku sprawowała opiekę z ramienia Zarządu Głównego PTTK nad Komisją Motorową. Współpraca nasza układała się wspaniale. Basiu, przed Tobą teraz „Ziemia roztacza uroki swe” i nie musisz się martwić jak na to znaleźć czas. Mamy nadzieję, że w dalszym ciągu będziemy się nieraz spotykać na imprezach motorowych, szlakach pieszych czy kajakowych. Wielu nowych wrażeń, nowych tras, widoków, imprez, a zwłaszcza środków na (od tego roku nieskrępowaną wymogami pracy) działalność turystyczną.

Jeszcze raz wszystkiego najlepszego

REDAKCJA

INFORMACJE KTM ZG PTTK

31 marca 2007 w Żninie odbyło się posiedzenie KTM ZG PTTK

Uchwała KTM ZG PTTK 1/2007 „KTM ZG PTTK zatwierdza przedstawione wyniki współzawodnictwa zespołowego za rok 2006.”

Uchwała KTM ZG PTTK 2/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK Dyplom KTM ZG PTTK otrzymują następujące osoby: 400/07 Paweł Poryzala, 401/07 Urszula Machnowska” ZA – 7; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Uchwała KTM ZG PTTK 3/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK plakietę „Złotej Kierownicy” otrzymują następujące osoby: 584/07 Ryszard Stępień 585/07 Elżbieta Zagłoba-Zygler, 586/07 Eugeniusz Walaszek, 587/07 Kazimierz Kalka, 588/07 Tomasz Kropiński” ZA – 7; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Uchwała KTM ZG PTTK 4/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK odznakę Zasłużony Organizator Imprez Motorowych w stopniu złotym otrzymuje Georg Grosch (39/07)” ZA – 7; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Uchwała KTM ZG PTTK 5/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK odznakę Zasłużony Organizator Imprez Motorowych w stopniu złotym otrzymuje honorowo Barbara Kalinowska (40/07)” ZA – 7; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

22 września 2007 w Bałtowie odbyło się posiedzenie KTM ZG PTTK

Nastąpiły zmiany w składzie KTM ZG PTTK

Uchwała KTM ZG PTTK 06/2007 „KTM ZG PTTK przychyła się do pisemnej prośby kol. H. Antkowiaka i przyjmuje jego rezygnację z członkostwa i prac w KTM ZG PTTK”. ZA – 8; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Na podstawie §7 ust.2 Regulaminu KTM ZG PTTK i wniosku z posiedzenia KTM ZG PTTK w Kamieńczuku Komisja postanowiła dokooptować do swojego składu kol. A. Kuligowskiego. Odbyło się tajne głosowanie nad ww. wnioskiem. Do Komisji Skrutacyjnej powołano: kol. Konstantego Zacharskiego i kol. Ferdynanda Jabłońskiego ZA – 8; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0.

Za wnioskiem kol. Z. Biednego o dokooptowanie do składu KTM kol. A. Kuligowskiego (na wakujące miejsce) w głosowaniu tajnym oddano 8 głosów: ZA – 8; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Wniosek został przyjęty.

Uchwała KTM ZG PTTK 07/2007 „KTM ZG PTTK na podstawie §7 ust.2 Regulaminu KTM ZG PTTK, KTM ZG PTTK powołuje w skład KTM ZG PTTK kol. A. Kuligowskiego.” ZA – 8; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Kol. A. Kuligowskiemu powierzono prowadzenie kroniki i zbieranie materiałów historycznych KTM ZG PTTK – opracowywanie biografii zasłużonych działaczy turystyki motorowej.

Uchwała KTM ZG PTTK 08/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK Dyplom KTM ZG PTTK otrzymują następujące osoby: 403/07 Józef Wrzeszczyński, 404/07 Roman Sadowski, 405/07 Barbara Matwiewszczyk, 406/07 Tadeusz Matwiewszczyk, 407/07 Alina Jędrzejewska, 408/07 Dariusz Jędrzejewski, 409/07 Katarzyna Domańska, 410/07 Zbigniew Barański” ZA – 9; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Uchwała KTM ZG PTTK 09/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK odznakę Zasłużony Organizator Imprez Motorowych w stopniu brązowym otrzymują następujące osoby: 589/07 Zbigniew Cybulski, 590/07 Marian Gurynowicz” ZA – 9; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Uchwała KTM ZG PTTK 10/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK odznakę MOT Złotą za Wytrwałość otrzymują następujące osoby: 111/07 Witold Kliza, 112/07 Marian Gurynowicz.” ZA – 9; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Uchwała KTM ZG PTTK 12/2007 „Uchwałą KTM ZG PTTK na podstawie §4 ust.4 REGULAMINU PRZODOWNIKA TURYSTYKI MOTOROWEJ PTTK Komisja Turystyki Motorowej ZG PTTK nadaje kol. Henrykowi Karwowskiemu tytuł „Zasłużony Przodownik Turystyki Motorowej” ZA – 9; PRZECIW – 0; WSTRZYMUJĄCYCH SIĘ – 0. Uchwała została przyjęta.

Wyniki współzawodnictwa zespołowego za rok 2006 rok

Miejsce w klasyfikacji	Nazwa klubu	- Ilość członków klubu - z opl. Składka PTTK	Ilość zdobytych punktów
I	KTM PTTK KLAKSON Chełm	-	4132
II	KM ENERGETYK BOT Bełchatów	72	3910
		71	
III	KTM PTTK MOTOMEDYK Płock	32	3110
		29	
IV	KTM PTTK MOBIL Elbląg	-	2449,5
V	KTM PTTK RYWAL Lipno	43	2231
VI	Dąbrowski Klub Turystyki Motorowej PTTK Dąbrowa Górnicza	47 + 11 sympatyków	1940
VII	KTM PTTK ZRYW Prudnik	53	1769
VIII	KTM PTTK WICHER Radom	21	1638
IX	KTM PTTK AZYMUT Bydgoszcz	21	1062,5
		20	
X	KTM OZ/PTTK PKN ORLEN Płock	26	911
XI	STM SPOLECZNIK PTTK KWK JANKOWICE Rybnik	-	855
XII	KTM PTTK GOŁOBORZE Kielce	18	685
		11	
XIII	KTM PTTK OKTAWA Choszczno	36	513
XIV	PAŁUCKI KTM PTTK Żnin	42	510
		24	
XV	KTM PTTK KORBOWÓD Swarzędz	44	315
		29	
XVI	Koło Zakładowe PTTK nr 3 przy MAHLE Krotoszyn	50	290
XVII	KTM PTTK WARS Warszawa	21	136
XVIII	KTM PTTK SOKÓŁ Piaseczno	36	-
XIX	SKT PTTK AUTOSTRADA Świebidzin	-	-

W związku z licznymi zapytaniami dotyczącymi nabycia odznak MOT i TM, KTM ZG PTTK informuje, że wyżej wymienione odznaki można nabyć w następujących oddziałach PTTK:

Oddział PTTK w Ostrowie Wielkopolskim; ul. Starotarowska 5, 63-400 Ostrów Wielkopolski; tel. 0-62 736 28 17

Oddział Miejski PTTK ul. Tumska 4 09-402 Płock, tel. 0-24 262 01 40, 0-24 262 84 00.

Uzupełnienie Kalendarza Imprez Motorowych 2007 - Imprezy zgłoszone po terminie

LP	Data	Nazwa imprezy	Klub / Organizator	Ranga	Nr rej.	Data wpływu
1	07.06.02	Wycieczka Swarzędz - Łódź - Częstochowa - Antonin	KTM Korbówód Swarzędz	klubowa	176/07	2007.06.01
2	07.05.01-12.31	I Indywidualny Rajd Na Raty "Zamki Mazowska 2007"	KTM OM PTTK Warszawa	regionalna	177/07	2007.06.20
3	07.05.01-12.31	I Indywidualny Rajd Na Raty "Szlakiem Warowni Ziemi Świętokrzyskiej"	KTM OM PTTK Warszawa	regionalna	178/07	2007.06.20
4	07.05.01-12.31	I Indywidualny Rajd Na Raty "Z Kanonem po Polsce"	KTM OM PTTK Warszawa	regionalna	179/07	2007.06.20
5	07.10	Kurs Ratownika Drogowego PZM - stopień podstawowy	KTM OM PTTK Warszawa	klubowa	180/07	2007.06.20

Uzupełnienie do podawania danych do współzawodnictwa klubowego.

Zalaczając wykaz zdobytych odznak krajoznawczych należy podawać datę ich nadania oraz ich numery weryfikacyjne.

Materiały do współzawodnictwa należy przysłać do 31.01 2008

kol. Andrzejowi Gusce ul. Astronautów 5/36 25-337 Kielce

tel. 041 3449748 kom. 604548660

e-mail: andrzej.goloborze@wp.pl

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

W czwartek 26 lipca 2007 roku pożegnaliśmy na cmentarzu parafialnym w Żninie **Andrzeja Piwońskiego**, wieloletniego działacza Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego. Kolega Andrzej Piwoński wstąpił w szeregi PTTK w 1960 roku. Od 1974 r. był członkiem zarządu oddziału a w latach 1989 - 1996 pełnił obowiązki prezesa Pałuckiego Oddziału PTTK w Żninie. Kolega Andrzej zasiadał także w prezydium Zarządu Wojewódzkiego PTTK w Bydgoszczy oraz w Zarządzie Głównym PTTK w Warszawie gdzie pełnił obowiązki wiceprzewodniczącego Komisji Turystyki Motorowej ZG PTTK. Kolega Andrzej Piwoński był organizatorem wielu imprez motorowych na szczeblu wojewódzkim jak i ogólnopolskim, organizował kursy przodowników turystyki motorowej gdzie młodszym kolegom przekazywał swoje doświadczenia w dziedzinie turystyki, krajoznawstwa, opieki nad zabytkami i regionalizmu. Był współorganizatorem zlotów turystów "Jesień na Pałukach". To kolega Andrzej wraz z innymi działaczami Pałuckiego Oddziału w Żninie był inicjatorem ustanowienia Pałuckiej Odznaki Krajoznawczej i Odznaki Szlakiem Pałuckich Kościołów Drewnianych. Dzięki jego zaangażowaniu w 1993 r Pałucki Oddział PTTK odzyskał utracony camping i Dom Wycieczkowy nad Jeziorem Czaple w Żninie. Za zasługi dla oddziału w r.1986 został obdarzony godnością Prezesa Honorowego Pałuckiego Oddziału PTTK w Żninie. Odszedł człowiek zaangażowany w życie turystyczne Pałuk. Już na szlakach turystycznych nie spotkamy uśmiechniętego starszego pana z laseczką. Cześć Twojej pamięci. Spoczywaj w spokoju.

Zbigniew Prywer

REFERAT WERYFIKACYJNY KTM ZG PTTK

1. Zbigniew Abramiec - wiceprzew. KTM - 95-200 Pabianice, Broniewskiego 3/49 **Terenowe Zespoły Weryfikacyjne**

województwo	Nr TZW	Imię i Nazwisko	Adres zamieszkania
dolnośląskie opolskie	I/ 1.	Jacek Ramus	46-081 Dobrzeń Wielki, Osiedle Energetyk 17E/4
kuj.-pomorskie warm.-mazur.	1. 2. 3. II/ 4. 5. 6.	Jan Bytys Andrzej Kuligowski Roman Kowalski Włodzimierz Sulecki Jan Jagliński Andrzej Piziak	85-647 Bydgoszcz Topolowa 6/36 80-407 Gdańsk, Żywiecka 5a/21 87-100 Toruń, Przy Kaszowniku 27/74 88-400 Żnin, Żytunia 4/27 87-600 Lipno, Piłsudskiego 18/2 82-300 Elbląg Kosynierów Gdyńskich 47/13
lubelskie podlaskie mazowieckie	1. 2. III/ 5. 6. 7. 8.	Jan Chudek Lucjan Gołębiowski Henryk Karwowski Janusz Ptaśński Andrzej Jarosz Witold Kliza	02-495 Warszawa, Orłąt Lwowskich 66/21 01-034 Warszawa, Smocza 20/13 09-400 Płock, Medyczna 24/45 02-495 Warszawa, Orłąt Lwowskich 56/13 26-600 Radom, Chrobrego 48/9 22-102 Chełm 3, Lubelska 139D/15
lubuskie zachodniopom.	IV/ 1. 2.	Tadeusz Kiełtyka Edward Rachwałowski	73-200 Choszczno, Rycerska 4c/3 72-600 Świnoujście, Witosa 10B/6
łódzkie świętokrzyskie	1. V/ 2. 3.	Czesław Woźniak Zenon Kajdaniak Franciszek Guska	91-850 Łódź, Marysińska 82/84 m.14 97-400 Bełchatów, Os. Dolnośląskie 109/24 25-548 Kielce, Orkana 44/19
podkarpackie śląskie małopolskie	VI/ 2.	Tadeusz Miera	44-253 Rybnik Os. Południe 27a/4
wielkopolskie	1. 2. 3. VII/ 4.	Tadeusz Głowicki Mieczysław Fagiewicz Ryszard Dobrzyński Włodzimierz Konieczny	63-400 Ostrów Wlkp. Raszkowska 60/2 62-700 Turek, Uniejowska 19/28 62-020 Swarzędz, Os. Czwartaków 2/26 63-700 Krotoszyn, Fabryczna 13/22

50 lat

Turystycznego Klubu Motorowego „Zryw” PTTK Oddział Sudetów Wschodnich w Prudniku

Szybko mijający czas zaciera w pamięci historię powstania Turystycznego Klubu, Motorowego „Zryw” O/PTTK Sudetów Wschodnich w Prudniku, jego okres przemian rozwojowych i osiągnięć w realizacji podstawowych zadań rozwoju turystyki motorowej PTTK.

Uroczystość 50-lecia klubu jest najlepszą okazją do przypomnienia genezy i historii stopniowego kształtowania roli i znaczenia naszego klubu dla rozwoju turystyki motorowej na Opolszczyźnie. Jest również ważnym wydarzeniem dla jego członków. Toteż dla przypomnienia sięgnijmy do karty dziejów i osiągnięć naszego klubu.

W 1957 r. kol. Jakub Hołyński zgromadził grupę zapaleńców motorowych na czele z kolegami Durlikiem, Begejem, Bigielem, Kaszyckim, Kowalczykiem, Szczepańskim i 12 lutego 1957 r. założyli Sekcję Motorową PTTK przy Zakładach Przemysłu Bawełnianego „Frotex” w Prudniku.

Kol. J. Hołyński jako prezes Sekcji zwrócił się do Rady Robotniczej ZPB o pomoc finansową, którą otrzymał w wysokości 15 tys. złotych na kombinezony, kaski i proporzec.

Początkowa działalność Sekcji to wspólne wycieczki krajowe do Wisły, Częstochowy, Czorsztyna, Gór Stołowych, na Pojezierze Mazurskie itp. Następnie były małe i krótkie rajdy po terenach województw wrocławskiego, katowickiego i krakowskiego oraz wycieczka do Czechosłowacji, w której pod kierownictwem J. Hołyńskiego wzięło udział 20 pojazdów. W okresie zimowym prowadzone były prelekcje o tematyce motorowej wygłaszane przez kol. Hołyńskiego i W. Kubiczka, a także przez przedstawicieli inspektoratu ruchu drogowego komendy MO. Stałą pozycją w początkowych latach był udział w pochodach 1-go Maja,

gdzie liczna kolumna motocyklistów z proporczykami organizacyjnymi PTTK z hukiem motorów przejeżdżała przez miasto wzbudzając duże zainteresowanie wśród mieszkańców. Imprezą tradycyjną były również rajdy p.n. „Noc Kupały” odbywające się w Noc Świętojańską w miesiącu czerwcu w Pokrzywej. Po kilku latach imprezę tę przejął klub górski „Oscypek”.

Jednym z pierwszych większych rajdów, w których sekcja brała udział, był Zjazd Samochodowo-Motocyklowy na Festiwal Sztuki do Krakowa w 1959 r., w którym uczestniczyło 40 osób na 25 motocyklach i 5 samochodach.

Dużym zainteresowaniem cieszył się Centralny Rajd Motorowy „Szlakiem Wojsk Jagiełły” zorganizowany w lipcu 1960 r. z okazji 550 rocznicy bitwy pod Grunwaldem. Udział w imprezie wzięły 23 osoby.

Pierwszym występem Sekcji na arenie ogólnopolskiej był zorganizowany w dniach 11-12 czerwca 1960 r. Ogólnopolski Rajd Turystyczny z okazji 700-lecia Prudnika i 1000-lecia Państwa Polskiego, w którym wzięło udział 373 uczestników na 225 pojazdach. Rajd ten przyczynił się do tego, że nasza sekcja stała się już znana w całej Polsce. Posypały się zaproszenia od innych klubów o współpracę. I tak doszedł do skutku w dniach 1-4. VI. 1961 r. „V Wielkopolski Rajd Motorowy” na trasie Poznań – Wrocław – Prudnik w którym wzięło udział około 300 osób. Następnie sekcja brała udział w obcych imprezach, jak np. w Zjeździe Plakietkowym do Wrocławia, Gwiazdzystym Zjeździe do Turossowa, itp.

W dniu 5 marca 1963 r. na zebraniu ogólnym członków sekcji na wniosek kol. Jakuba Hołyńskiego podjęta została uchwała o przemianowaniu sekcji motorowej na klub motorowy.

Zaczęliśmy myśleć o zorganizowaniu stałej imprezy motorowej. I tak centralną naszą imprezą został „Prudnicki Rajd Motorowy po Ziemi Opolskiej”. I Rajd odbył się w dniach 6-7 lipca 1963 r. Po zatwierdzeniu regulaminu przez KTM ZG PTTK impreza ta weszła na stałe do kalendarzyka imprez ogólnopolskich. Tak więc w 1967 r. „V Prudnicki Rajd Motorowy” stał się już rajdem ogólnopolskim. Rajd ten w późniejszych latach został ujęty w klasyfikacji do tytułu „Mistrza imprez motorowych PTTK”. Ogólnopolskich Prudnickich Rajdów Motorowych odbyło się 18, a komandorami rajdu byli: J. Hołyński (2), A. Baczyński (7), M. Papierski (7), sędzią głównym: W. Kubiczek (4), M. Lis (5), J. Grosz (5), sekretarzem: M. Papierski (10), D. Papierska (3). Ostatni XVIII Rajd odbył się w dniach 5-7 czerwiec 1981 r. w którym udział wzięło 131 osób.

Klub nasz był pierwszym klubem motorowym na Opolszczyźnie, który na podstawie dowodów osobistych w 1964 r. zrobił wycieczkę motorową do NRD.

W 1965 r. Klub wspólnie z Okręgową Komisją Turystyki Motorowej zorganizowali III Ogólnopolski Zjazd Przewodników Turystyki Motorowej w Pokrzywej, w którym wzięło udział 130 uczestników z całej Polski, a komandorem został Mieczysław Papierski. Ponadto Klub był wielokrotnie współorganizatorem Zjazdów Okręgowych PTM.

Również „Otwarcia i Zakończenia Sezonu Motorowego” cieszyły się dużym powodzeniem. Odbywały się one w atrakcyjnych miejscowościach naszego województwa. Często były organizowane jako imprezy okręgowe, na których wręczano odznaczenia, dyplomy i puchary oraz zapoznawano uczestniczących z planem imprez motorowych na dany rok. Impreza ta jest do dnia dzisiejszego kontynuowana z przerwą w latach 2000 – 2004 Średnio udział w nich bierze ok. 50 osób.

Na zebraniu ogólnym Klubu w dniu 10 grudnia 1969 r. kol. Mieczysław Papierski podał propozycję, aby klub nasz zgłosił na członka Polskiego Związku Motorowego w Opolu, na co wyrażono zgodę.

W dniu 11 lutego 1970 na zebraniu ogólnym w drodze głosowania ustalona została nazwa klubu – „Turystyczny Klub Motorowy PTTK ‘Zryw’”.

We współzawodnictwie klubów motorowych Opolszczyzny TKM „Zryw” wywalczył trzykrotnie puchar przechodni. Natomiast w roku 1970 i 1971 – I-sze miejsce, a w 1972 r. – II miejsce w tym współzawodnictwie.

W latach 70-tych rozpowszechniły się motorowe rajdy indywidualne. Członkowie Klubu brali i biorą w nich udział, zajmując czołowe miejsca w klasyfikacji, zdobywając liczne nagrody i dyplomy.

Inauguracja I Ogólnopolskiego Indywidualnego Rajdu Motorowego „Ratusze w Polsce” nastąpiła 1 kwietnia 1984 r. Komandorem został Mieczysław Papierski, który był inicjatorem tego rajdu, a sędzią głównym Jerzy Grosz. Była to impreza indywidualna i trwała od 1 maja do 31 października każdego roku. W 2003 r. został zorganizowany po raz ostatni Jubileuszowy XX Ogólnopolski Indywidualny Rajd Motorowy PTTK im. Mieczysława Papierskiego „Ratusze w Polsce”. Ogółem w 20-tu rajdach wzięło udział 816 załóg z 711 pasażerami z całej Polski, tj. 1527 osób. Życzeniem Mieczysława Papierskiego było zorganizowanie 20-tu rajdów i tak się stało. Dostaliśmy wiele listów i telefonów, aby dalej go kontynuować. Klub „Wiraz” z Jawora zaproponował przejęcie rajdu. Wyraziliśmy zgodę, ciesząc się, że rajd dalej istnieje.

W 2001 r. Klub zorganizował rajd. p.n. „Szlakami ks. Kardynała Stefana Wyszyńskiego”. W imprezie wzięli udział uczestnicy z 8 województw.

Mieczysław Papierski prowadził Kronikę Klubu oraz Referat Weryfikacyjny Turystyki Motorowej, nie tylko dla naszego terenu, ale dla całej południowej Polski. W latach 1961-2002 zweryfikowano 277 Odznak Turystyki Motorowej i Turysty Motorowego.

W 2004 r. tutaj Oddział PTTK Sudetów Wschodnich obchodził 50-lecie. Z tej okazji odbyła się wystawa „50 lat PTTK na Ziemi Prudnickiej” w Muzeum Prudnickim. Na wystawie został przedstawiony cały dorobek TKM „Zryw”.

Ambicją działaczy motorowych było i jest uzyskanie tytułu i uprawnień przodowniczych, uzyskanie miana pełnoprawnego organizatora i inspiratora krajoznawczej turystyki motorowej. Pierwszym przodownikiem turystyki motorowej w naszym klubie został kol. Waldemar Kubiczek, który ukończył kurs w 1961 r. z nr. 194. Ogółem uprawnienia przodownicze w klubie uzyskało 14 osób, w tym 5 osób otrzymało tytuł Zasłużony Przodownik Turystyki Motorowej PTTK, a Mieczysławowi Papierskiemu w Poznaniu w 1975 r. nadano tytuł Honorowego Przodownika Turystyki Motorowej PTTK.

W związku ze zwiększającą się ilością przodowników turystyki motorowej rozpoczęto organizowanie ogólnopolskich zjazdów przodowników turystyki motorowej, zaczynając od 1963 r. Pierwsze odznaki przodownicze zostały uroczystie wręczone u nas na III Ogólnopolskim Zjeździe Przodowników Turystyki Motorowej w Pokrzywnie w 1965 r. W większości Zjazdów wzięli udział Georg Grosch, a Mieczysław Papierski był na wszystkich Zjazdach PTM PTTK.

Mieczysław Papierski w 1995 r. został Honorowym Członkiem Komisji Turystyki Motorowej ZG PTTK.

Komisja Turystyki Motorowej ZG PTTK wprowadziła współzawodnictwo między okręgowymi komisjami i klubami. Jako klub byliśmy zawsze w czołówce. W okresie trwania współzawodnictwa okręgowego – klub nasz zdobył na własność trzy puchary.

W 2006 r. TKM „Zryw” ustanowił odznakę krajoznawczą „Wędrowni za św. Florianem”, która została zatwierdzona Uchwałą Zarządu O/PTTK w Prudniku.

Z dużym szacunkiem wspominamy dziś ludzi, którzy na terenie naszego miasta i województwa rozpoczęli działalność na rzecz turystyki motorowej. Godne podziwu jest jak wiele osiągnięto.

Chciałabym w tym miejscu przypomnieć najbardziej zasłużonych działaczy i organizatorów naszego Klubu. Gdy wzięłam do rąk listę z nazwiskami zrobiło mi się smutno. Tak wielu już nie ma, odeszli na drugą stronę drogi.

Uroczystość Jubileuszu poświęcam mojemu Tacie – Mieczysławowi Papierskiemu, który tak ukochał Turystyczny Klub Motorowy „Zryw” i który tak wiele dla Niego zrobił.

Dzisiaj, gdy obchodzimy Złote Wesele naszego Klubu – życzę mu dalszej owocnej działalności, aby niósł swoją prężność, która stanowi piękną kartę w historii klubów motorowych Polskiego Towarzystwa Turystyczno-Krajoznawczego.

Prudnik, luty 2007 r.
Elżbieta Zagłoba-Zygler

XIX Specjalistyczny Kurs Przodowników Turystyki Motorowej PTTK **Znin 30.03 – 01.04.2007 r.**

Kurs Przodowników Turystyki Motorowej PTTK w Żninie otworzył w dniu 30.03.2007 r. (piątek) jego kierownik kol. Andrzej Piwoński, witając w imieniu Komisji TM oraz organizatorów uczestników kursu, wykładawców i zaproszonych gości. Następnie przewodniczący Komisji kol. Zbigniew Biedny przedstawił program kursu i jego przebieg, aż do końcowych egzaminów, życząc wszystkim kursantom pozytywnego ukończenia kursu. Niezwłocznie przystąpiono do zajęć, których pierwszym tematem było: „Zdobycie odznak TM/MOT – regulaminy odznak, weryfikacja odznak oraz Terenowe Zespoły Weryfikacyjne” – wykładawca kol. Zbigniew Abramek.

Następny wykład miał temat: „Podstawowe wiadomości z architektury” – wykładawca kol. Tadeusz Kiełtyka. Kolejny wykład, który prowadził kol. Tadeusz Dziadzio miał temat: Rodzaje wyróżnień w PTTK (nadawane przez ZG PTTK oraz KTM ZG PTTK – regulaminy wyróżnień). Wykład popołudniowy o temacie: „Pierwsza pomoc przedmedyczna w wypadkach drogowych” połączony z zajęciami praktycznymi z ratownictwa drogowego prowadził kol. Dariusz Biedny.

W dniu 31.03. (sobota) uczestnicy kursu odbyli wycieczkę turystyczno – krajoznawczą po Żninie, oprowadzani przez przewodnika kol. Urszulę Nowicką. Kursanci zwiedzili żnińską starówkę, odwiedzili Muzeum Ziemi Pałuckiej mieszczące się w zabytkowym budynku byłego starostwa i w XV wiecznej Baszcie. Zwiedzili także kościoły parafialne oraz Muzeum Sakralne mieszczące się w XVIII wiecznej sufragani. Po południu wykład pt. Walory krajoznawczo – turystyczne Pałuk poparte pokazem slajdów ilustrujących piękno ziemi pałuckiej wygłosił kol. Feliks Malinowski.

Ostatnim wykładem były: Metody organizacji imprez motorowych (planowanie, regulamin imprezy, dobór trasy, opisy trasy, realizacja imprezy, reklama i promocja w mediach), rozliczanie i sprawozdawczość (rozliczanie kosztów, sprawozdanie z imprezy do oddziału, do KTM dotyczące współzawodnictwa, informacja w mediach, archiwizowanie dokumentacji) – wykładał kol. Zenon Kajdaniak.

W sobotę 31.03.br. odbyło się posiedzenie Komisji Turystyki Motorowej ZG PTTK, które prowadził przewodniczący KTM kol. Zbigniew Biedny. W posiedzeniu uczestniczyli następujący członkowie KTM: Ryszard Dobrzyński – wiceprzewodniczący, Zbigniew Abramek – wiceprzewodniczący, Jarosław Smolarek – sekretarz, Tadeusz Dziadzio, Tadeusz Miera, Łukasz Cichocki, oraz zaproszeni goście: Barbara Kalinowska – opiekun KTM z ramienia ZG PTTK, Marek Pisańczuk – redaktor Motorowca, Andrzej Piwoński – honorowy członek KTM, Ferdynand Jabłoński – honorowy członek KTM, Włodzimierz Sulecki, Tadeusz Kiełtyka.

Uczestniczyli również zaproszeni goście: przewodniczący Sejmiku Prezesów woj. kujawskopomorskiego kol. Henryk Miłoszewski oraz prezes Pałuckiego Oddziału PTTK w Żninie kol. Zbigniew Prusak.

Wieczorem w sobotę o godz. 19.30 rozpoczęła się uroczysta kolacja, na której motorowcy, uczestnicy kursu jak i organizatorzy oraz członkowie Komisji Turystyki Motorowej złożyli serdeczne podziękowania odchodzącej na emeryturę kol. Barbarze Kalinowskiej.

Kol. Barbara Kalinowska z ramienia ZG PTTK od lat współpracowała z Komisją Turystyki Motorowej „opiekując się” motorowcami. Kol. Barbarze wręczono kwiaty i upominki od KTM i Pałuckiego Oddziału PTTK w Żninie, nie obyło się bez gromkiego „sto lat”. Następnie motorowcy biesiadowali śpiewając piosenki turystyczne, do których przygrywał na akordeonie kol. Wojciech Pełczyński.

W dniu 1.04. (niedziela) odbyły się egzaminy uczestników kursu przed komisją egzaminacyjną powołaną przez KTM ZG PTTK. Komisja działała w składzie: przewodniczący kol. Andrzej Piwoński, członkowie kol. Zbigniew Biedny, kol. Zenon Kajdaniak, kol. Dariusz Biedny. Wszyscy uczestnicy kursu szczęśliwie przebrnęli egzaminy, a następnie złożyli ślubowanie Przewodnika Turystyki Motorowej i zostały im wręczone insygnia przodownicze.

O godz. 13.00 wspólnym obiadem zakończono kurs i po pożegnaniach uczestnicy rozjechali się do domów.

XIX Kurs Specjalistyczny Przewodników Turystyki Motorowej PTTK ukończyło 32 przodowników. Ponadto kurs obsługiwało 25 organizatorów, członków Turystyki Motorowej oraz zaproszeni goście.

*Opracował:
Włodzimierz Sulecki*

Moje wspomnienia i podziękowania.

Od przeszło pół wieku mieszkam na Kujawach, ale nigdy nie byłam na Pałukach, choć to tak zwany za- bi skok. Dopiero, gdy zostałam turystą mój prezes klubu KTM Flisak

Ferdynand Jabłoński zaproponował wspólny wyjazd na 44 Ogólnopolski Zlot Turystów „Jesień na Pa- łukach” zorganizowany przez Pałucki Oddział PTTK w Żninie.

Zlot był w pełni udany, choć były małe mankamenty, ale za to serdeczność z jaką się spotkałem ja jak i pozostali uczestnicy z mojego klubu ze strony organizatorów, przekroczyła moje oczekiwania. Za co dziękuję kierownikowi Zlotu kol. Zbigniewowi Prusakowi oraz niezastąpionemu Andrzejowi Piwońskiemu oraz pozostałym organizatorom.

W czasie zlotu uczestnicy zwiedzili największe miejscowości Pałuk oraz zapoznali się z kulturą i folklorem Ziemi Pałuckiej. Jedną z większych atrakcji zlotu był „Jarmark Pałucki”, który odbywał się na Żnińskim Rynku oraz „Festyn Archeologiczny” w Biskupinie.

W miłym nastroju i przy pięknej pogodzie, która dopisała jak na jesień, czas szybko minął i zlot dobiegł końca. Pora była wracać do codzienności.

Nie minął rok a już nadszedł czas i chęć powrotu na Pałuki. Okazją był zorganizowany przez KTM ZG PTTK Centralny Kurs Przewodników Turystyki Motorowej w Oddziale PTTK Żnin. Decyzja była natych-

miastowa - jedziemy. Gdy ponownie znalazłem się wraz z moją grupą w Żninie zostaliśmy mile przywitani przez organizatorów. Co prawda perspektywa spędzenia kilkunastu godzin na szkoleniu nie napawała mnie jak i pozostałych zbyt dużym optymizmem, ale doświadczeni wykładowcy pomogli w uzyskaniu wiedzy i przebrnięciu przez te długie godziny szkolenia. Po dwóch dniach szkolenia została zorganizowana uroczysta kolacja, na której pożegnano zasłużoną opiekunkę Komisji Motorowej ZG PTTK kol. Basię Kalinowską, która odeszła na emeryturę. Wspomnienia przeciągnęły się do późnych godzin nocnych przy akompaniamencie akordeonu.

Od rana zaczęła się nerwówka, gdyż zebrała się szanowna komisja i przystąpiono do egzaminowania kandydatów na przodowników. Jak zwykle strach ma wielkie oczy. Egzaminowali wszyscy zdali pozytywnie co zostało potwierdzone uroczystym zaprzysiężeniem a następnie wręczeniem proporców, odznak i książeczek przodowników turystyki motorowej. Na koniec zrobiono kilka pamiątkowych fotek. W tym miejscu chciałbym zakończyć moje sprawozdanie. Pozostały jeszcze podziękowania dla komisji egzaminacyjnej z przewodniczącym kol. Prezesem. KTM ZG PTTK Zbigniewem Biednym na czele oraz wykładowcom i organizatorom za trud włożony w wyszkolenie następnych przodowników.

Mimo trudnych chwil na kursie moje wspomnienia są przyjemne, jestem bardzo zadowolony ze spotkania i poznania tak miłej i serdecznej grupy ludzi. I jeszcze jedno, na pewno wrócę na Pałuki.

*Zdzisław Grabowski
"Flisak" Klub Turystyki Motorowej PTTK
Oddział Miejski im. M. Sydowa w Toruniu*

~~~~~
Klub Motorowy
„Energetyk”
przy BOT Elektrowni Bełchatów S.A.

Bełchatów 11.06.2007 r

„Energetyk” zwycięża.

Podwójne zwycięstwo odnieśli "Energetycy" z Bełchatowa w **45 Centralnym Rajdzie i Zlocie Turystów Zmotoryzowanych "KAMIENICZYK 2007"**, który odbył się w dniach 7-10 czerwca br. Złot zorganizował Oddział PTTK „Ursus” i KTM PTTK „Ursus” Warszawa z inicjatywy Komisji Turystyki Motorowej Zarządu Głównego PTTK.

Do bazy PTTK w Kamieńczuku k/ Wyszkowa, zlokalizowanej przy ujściu rzeki Liwiec do Bugu w Nadbużańskim Parku Krajobrazowym, przyjechali turyści motorowi z całej Polski, a mottem tegorocznego zlotu były słowa K. K. Baczyńskiego: **„Mazowsze, piasek, Wisła i las. Mazowsze moje. Płasko, daleko pod potokami szumiących gwiazd, pod sosen rzeką.”** Na zlot pojechało 9 załóg z Klubu Motorowego „Energetyk” przy BOT Elektrowni Bełchatów S.A. Piątek 8 czerwca był dniem przeznaczonym na zwiedzanie, organizatorzy przygotowali autokar, którym uczestnicy zlotu pojechali do Warszawy gdzie można było zwiedzić z przewodnikiem m.in. Stare Miasto, Muzeum Powstania Warszawskiego, Cmentarz Powązkowski czy też Łazienki Królewskie.

W sobotę drugiego dnia zlotu przed wyruszeniem na trasę wszystkie załogi musiały rozwiązać trzy testy: z historii, z przepisów ruchu drogowego a także z udzielania pierwszej pomocy. Trasa zlotu liczyła około 30 km i prowadziła z Kamieńczuka przez Loretto, Gwizdały i ponownie Kamieńczyk. W miejscowości Loretto uczestnicy zwiedzili Sanktuarium Matki Bożej Loretańskiej. Na mecie w bazie PTTK należało odpowiedzieć na pytania dotyczące przejechanej trasy a także wykonać próbę sprawnościową swoim samochodem. Po obiedzie odbyły się jeszcze konkurencje zręcznościowe a drugi dzień zlotu zakończył się spotkaniem integracyjnym przy uroczystej kolacji.

Trzeciego dnia zlotu w niedzielę odbyła się narada aktywu turystów motorowych PTTK po której ogłoszone oficjalne wyniki. Około 90 uczestników z całej Polski miało możliwość w czasie trwania zlotu zdobycia i weryfikacji wielu regionalnych odznak krajoznawczych takich jak **Warszawska Odznaka Krajoznawcza (WOK)** którą otrzymało 40 uczestników czy też **Bitwy Warszawskiej 34** odznak. Sklasyfikowano 24 załogi, które oprócz „Energetyka” **Bełchatów** reprezentowały takie miasta jak: Szamotuły, Płock, Radom, Rybnik, Chełm, Chorzów, Dąbrowę Górniczą, Warszawę i wiele innych. Na uroczyste zakończenie zlotu przybyli: Sekretarz Generalny ZG PTTK Andrzej Gordon a także członkowie KTM ZG PTTK z jej przewodniczącym Zbigniewem Biednym.

Belchatowianie okazali się najlepsi zarówno w klasyfikacji drużynowej jak i indywidualnej. **Drużyno-wo Belchatowscy „Energetycy” zdecydowanie pokonali drużynę „Młodych Gniewnych” z Szamotuł i KTM „Wicher” Radom.**

Indywidualnie zwyciężyła załoga Iwony i Marka Młynarczyków z KM „Energetyka” Belchatów pokonując Zygmunta Grajewskiego z Szamotuł. **O dominacji Belchatowian niech świadczy fakt , że w pierwszej 10 znalazło się 6 załóg z „Energetyka”.**

Trzecie miejsce wywalczyła załoga Włodzimierza Izzydora z KTM „Sokół” Szamotuły. Kolejni Belchatowianie uplasowali się na **IV** miejscu a byli to **Jacek i Bożena Domagała**, **VI** miejsce zajął **Sławomir Figura**, **VII** **Stefan i Grażyna Jarmakowscy**, na **VIII** miejscu uplasowali się **Lucyna i Stanisław Papuga**, **X** miejsce zajęli **Jerzy i Elżbieta Antczak**, **XII** miejsce **Paweł Wojtczak i Ryszard Pawlaczek** a **XIV** **Stanisław i Elżbieta Bożek**.

Na **45 Centralnym Zlocie** podsumowano także wyniki w ogólnopolskim współzawodnictwie międzyklubowym za 2006 rok, w którym **pierwsze miejsce** i Puchar Komisji Turystyki Motorowej otrzymał **KTM „Klaxson” Chelm**, w tym roku **drugie miejsce** przypadło najlepszemu klubowi w Polsce w ostatnich siedmiu latach **Klubowi Motorowemu „ENERGETYK” przy BOT Elektrowni Belchatów S.A.** **Trzecie** miejsce we współzawodnictwie w 2006 roku zdobył **KTM „Motomedyk” z Płocka**.

Klub Motorowy „Energetyk” otrzymał także Puchar za najliczniejszą reprezentację biorącą udział w tegorocznym Zlocie. Najmłodszym kierowcą zlotu została Ewa Kukula z KTM PTTK „Ursus” Warszawa natomiast najstarszym uczestnikiem został Tadeusz Głowicki z Ostrowa Wielkopolskiego.

*Rzecznik Prasowy KM „Energetyk”
Sławomir Figura*

Klub Motorowy
„Energetyk”
przy BOT Elektrowni Belchatów S.A.

Belchatów 27.08.2007 r.

XXVIII Ogólnopolski Zlot Turystów Zmotoryzowanych PTTK „Energetyk 2007”

W dniach 25-26 sierpnia 2007 r. odbył się **XXVIII Ogólnopolski Zlot Turystów Zmotoryzowanych „ENERGETYK 2007”**. W tym roku uroczyste rozpoczęcie zlotu miało miejsce w sobotę 25 sierpnia 2007 roku o godz. 10-tej obok Hotelu „Wodnik” w Słoku. Uroczystego otwarcia imprezy dokonał Prezes Klubu Motorowego „Energetyk” **Zbigniew Biedny**.

Jest to coroczna impreza zaliczana do obchodów Dnia Energetyka, której organizatorami są członkowie **Klubu Motorowego PTTK „Energetyk” działającego przy BOT Elektrowni Belchatów S.A. przy współdziałaniu BOT Elektrowni Belchatów S.A.** Na Zlot zgłosiło się około 78 uczestników, łącznie 32 załogi, które przyjechały między innymi z Warszawy, Pabianic, Dąbrowy Górniczej, Wrocławia, Chorzowa, Ostrowa Wielkopolskiego oraz Szamotuł. W Słoku po uroczystym otwarciu załogi zostały podzielone na dwie grupy (parzystych i nieparzystych), kiedy jedna grupa zaliczała próbę sprawnościową, to druga grupa wystartowała już na trasę zlotu, prowadzącą przez Łekawę, Kamieńsk do Radomska.

W Radomsku usytuowany był półmetek wraz z punktem kontrolnym, na którym należało wykazać się umiejętnościami z udzielania pierwszej pomocy poszkodowanym w wypadkach drogowych. Na pozostałych punktach kontrolnych załogi odpowiadały na pytania dotyczące między innymi architektury i przepisów ruchu drogowego. Po powrocie do Słoku kolejna grupa musiała zaliczyć próbę sprawnościową a następnie odbyły się testy ze znajomości trasy oraz obiektów usytuowanych między innymi w Kamieńsku i Radomsku. Po zaliczeniu testów odbyło się zakwaterowanie w Hotelu „Wodnik”, a wieczorem odbyło się tradycyjne spotkanie integracyjne wszystkich rajdowców przy muzyce, na którym był również czas na omówienie i podsumowanie pierwszego dnia rajdu. W niedzielę drugiego dnia zlotu organizatorzy przeprowadzili już tylko cztery konkurencje rekreacyjne dla dorosłych i dzieci.

Uroczyste zakończenie odbyło się w niedzielę 26 sierpnia o godz. 14⁰⁰ w ogródku grillowym Hotelu „WODNIK”, na zakończenie przybyli zaproszeni goście, a zarazem sponsorzy zlotu, których powitał **Komandor Zlotu Marek Młynarczyk**. Wszystkie klasyfikacje, jakie były prowadzone podczas Zlotu przedstawił **Sędzia Główny Krzysztof Kozłowski**.

W klasyfikacji drużynowej zwyciężył **Klub Motorowy „Start” Pabianice** zdobywając **Puchar Prezesa Zarządu BOT Elektrowni Belchatów S.A.**, puchar wręczył Prezes Zarządu Dyrektor Generalny **Krzysztof Domagała**. **Drugie miejsce** a zarazem puchar ufundowany przez Prezesa KM „ENERGETYK” **Zbigniewa Biednego** zdobył **Dąbrowski Klub Motorowy z Dąbrowy Górniczej**. **Trzecie miejsce i Puchar Prezesa Zarządu Oddziału PTTK w Piotrkowie Trybunalskim Mirosława Ratajskiego** wywalczyli turyści z **KTM „Ursus” Warszawa**.

W klasyfikacji indywidualnej sklasyfikowano **29** załóg, wszystkie medalowe miejsca zdobyli motorowcy z **KTM „START” Pabianice**. **Pierwsze miejsce** zdobyli **Dariusz i Magdalena Seroka**, którzy oprócz cennej nagrody otrzymali **puchar Starosty Powiatu Belchatowskiego**, a wręczyła go obecna na zakończeniu Naczelnik Wydziału Kultury, Sportu i Zdrowia **Barbara Kutera**. **Drugie miejsce** wywalczyli **Marek i Barbara Pisańczuk** otrzymując nagrodę i **puchar ufundowany przez Prezydenta Miasta Belchatowa**. **Trzecie miejsce** zajęła załoga **Jarosława i Magdaleny Smolarek** otrzymując **puchar ufundowany przez Prezesa Zarządu Okręgu PZM w Łodzi**, a wręczył go Przewodniczący Komisji Sportu Popularnego i Turystyki **ZO PZM Jan Józwik**. Członkowie KM „Energetyk” **Anna Dziadzio i Paweł Poryzala** zajmując czwarte miejsce otrzymali puchar dla najlepszej załogi z Belchatowa ufundowany przez **Towarzystwo Kłobową Belchatów** a wręczył go Redaktor Naczelny **TKB Dariusz Laszczyk**. Ponadto **Anna Dziadzio** otrzymała **Puchar Prezesa Zarządu Spółki „ELBEST” Waldemara Plomińskiego** dla najlepszej kobiety kierowcy. **Anna Dziadzio** została też najlepszym ratownikiem drogowym na Zlocie otrzymując **Puchar ufundowany przez Prezesa Związku Zawodowego Remontów Energetyki Adama Klimaszka**. **Puchar Przewodniczącego Związku Zawodowego Pracowników Energetyki Szczepana Króliczaka** dla najliczniejszej drużyny otrzymali motorowcy z **KTM „START” Pabianice**.

Wzorem lat ubiegłych członkowie Klubu Motorowego „ENERGETK” w tym rajdzie nie tworzyli drużyny, a jechali tylko indywidualnie. Pozostali Belchatowianie zajęli następujące miejsca: **11 – Joanna i Sławomir Najgiebauer**, **18 – Stefan i Grażyna Jarmakowscy**, **23 – Przemysław i Arkadiusz Młynarczyk**, **25 – Wojciech i Bożena Litwicki**.

Uroczystego zamknięcia Złotu dokonał obecny na zakończeniu Członek Zarządu, Dyrektor ds. Pracowniczych i Administracyjnych BOT Elektrowni Belchatów S.A. **Wojciech Marszałek**. **XXVIII Ogólnopolski Złot Turystów Zmotoryzowanych „Energetyk 2007”** był kolejną okazją do spotkania i wymiany doświadczeń wielu turystów motorowych z całej Polski. Trasa tegorocznego Złotu pozwoliła załogom poznać nowe okolice Ziemi Belchatowskiej i Radomszczańskiej. Natomiast baza, jaką był Hotel „WODNIK”, pozwoliła doskonale wypocząć wszystkim uczestnikom.

*Wicekomandor ds. Organizacyjnych Złotu
Sławomir Figura*

Legendy Świętokrzyskie

- o powstaniu Kielec

Umilkły już dawno odgłosy rogów myśliwskich i psiej gonitwy. Miało się ku wieczorowi i zmrok powoli zaczął otulać odwieczną puszcę. Wiatr ucichł zupełnie. Ptaki kończyły całodzienne trele i układały się do snu. Ostatnie płomienie zachodzącego słońca barwiły jeszcze korony potężnych, rozłożystych dębów, strzelistych jodeł i okazałych buków.

Z gęstej ściany lasu wyjechał na polanę strudzony jeździec i zatrzymał konia. Dźwięk myśliwskiego rogu rozdarł leśną ciszę, brzmiał przeciągle i jakby trwożliwie. Myśliwiec po chwili przerwał i z uwagą nasłuchiwał. Odpowiedzi nie było. Długo jeszcze zabłąkany młody Książę Mieszko, syn Bolesława Śmiałego, próbował głosem rogu zwołać swoją rozproszoną po świętokrzyskiej puszczy drużynę.

Noc pokryła gwieździstym haftem niebo i pogrążyła we śnie całą przyrodę. Znużony długim polowaniem Mieszko ułożył się pod drzewem na kobiercu z mchu. Zamknął utrudzone powieki i zapadł w dziwny sen.

Mieszko śnił, że napadli go w głąsy leśnej groźni zbójcy. Odważny potomek Piastów zwrął się z nimi w nierównej walce. Przepełniony jakąś cudowną mocą, pokonywał zbójców. Poranieni napastnicy ratowali się ucieczką. Aż w końcu na polu walki pozostał tylko jeden zbójca, który, by ocalić życie, poddał się księciu. Zmęczony, zroszony potem Mieszko, chciał ugasić pragnienie. Kiedy zaczął rozglądać się wokół za leśnym strumieniem, ranny zbójca podał mu swoją miedzianą butelkę. Spragniony Mieszko pociągnął z butelki i ból

wyrzywił mu twarz. Rzucił naczynie i wypluł to, co miał w ustach. Jad musiał być piekielnie silny, bo palił ogniem gardło. Książę gorączkowo szukał wody, aby wypłukać usta i ugasić dręczące pragnienie. Jednak w pobliżu polany wody nie było. Mieszko zatrwożył się poważnie o swe życie. Nagle dostrzegł dziwną jasność, bijącą od kępy młodych modrzewi. Mieszko poznał, że to święty Wojciech, zamęczony przez Prusów za krzewienie wiary. Padł na kolana, święty dobrotliwie się uśmiechnął, jakby dawał do zrozumienia, że wie o pragnieniu księcia i nakreślił pastorałem na murawie krętą szlak. Zaraz tym śladem popłynął srebrzysty strumień zimnej, ożywczej wody. Spragniony Mieszko pił ją chciwie, aż ugasił pragnienie.

I wtedy nić zjaw sennych przerwała się. Książę ocknął się z dziwnego snu i wypoczęty podniósł się z leśnego legowiska. Wstawał pogodny dzień. Wiatr rozwał już poranne mgły i Mieszko zobaczył w pobliżu spływający z szumem po kamieniach strumień. Napił się z niego smacznej, zimnej wody – takiej samej, jaką pił w czasie snu. Pokrzepiony, ujął róg bawoli i zadął. Odpowiedziały mu rychło radosne okrzyki i pohukiwania zaniepokojonej o pana myśliwskiej drużyny. Za chwilę wyłonił się z lasu orszak łowiecki Mieszka. Giermek doprowadził parsającego raźnie rumaka. Dosiadając konia, Książę rozejrzył się bacznie po polanie i zauważył bielejące w leśnej murawie olbrzymie kły – pozostałość po jakimś niespotykanych rozmiarów zwierzęciu.

Radosny i halaśliwy był powrót książęcego orszaku do myśliwskiego obozu. Szczękały laszące się do pana łowieckie kundle. Jednak powoli umilkło wszystko, bo Książę jechał pogrążony w zadumie. W milczeniu rozważał coś ważnego wracający z puszczy syn królewski. A w obozie obwieścił wszystkim obecnym, że w tym miejscu, gdzie zagubiony w puszczy nocował, zbuduje gród z kościołem.

Dotrzymał słowa. Wkrótce potem pod toporami ludzi książęcych padały modrzewie, jodły i buki, które niedawno jeszcze kołysały do snu Bolesławowego syna. Budowano osadę. Na polanie, upamiętnionej snem Mieszka, cieśle, wiążąc modrzewiowe belki w „ogon jaskółczy”, postawili kościół pod wezwaniem świętego Wojciecha, a strumień, który posilił utrudzonego księcia wspaniałą wodą, nazwano Silnicą. Nowo powstającej osadzie, na pamiątkę znalezienia przez Mieszka ogromnych kłów nieznanego zwierza, nadano nazwę Kielce.

Jak podają kroniki, kiel – na trzy łokcie długi i zakrzywiony w kształcie szabli – wisiał długo w modrzewiowym kościółku i dopiero przy budowie nowej, większej świątyni uległ zniszczeniu.

Andrzej Guska

Aktualny wykaz zabytków klasy europejskiej i UNESCO oraz skansenów, które obowiązkowo należy zwiedzić podczas zdobywania odznak TM/MOT.

ZABYTKI UNESCO I KLASY EUROPEJSKIEJ

1. ARKADIA	PARK ROMANTYCZNY Z BUDOWLAMI
2. BARANÓW SANDOMIERSKI	ZAMEK
3. BINAROWA	KOŚCIÓŁ ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA /UNESCO/
4. BLIZNE	KOŚCIÓŁ P.W. WSZYSTKICH ŚWIĘTYCH /UNESCO/
5. BOGUSZYCE	KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. STANISŁAWA BISKUPA
6. BRZEG	RENASANSOWY ZAMEK PIASTOWSKI
7. CHEŁM	KOŚCIÓŁ ROZESŁANIA ŚW. APOSTOŁÓW
8. CHEŁMNO N/WISŁĄ	ZABUDOWA MIASTA WRAZ Z RATUSZEM
9. CZĘSTOCHOWA	JASNA GÓRA, ZESPÓŁ KLASZTORU O.O. PAULINÓW
10. DĘBNO PODHALAŃSKIE	KOŚCIÓŁ ZABYTKOWY Z XV W. /UNESCO/
11. GDAŃSK	BAZYLIKA MARIACKA
12. GDAŃSK	RATUSZ GŁÓWNEGO MIASTA
13. GDAŃSK	TWIERDZA WISŁOUJSCIE
14. GDAŃSK	MIASTO W ZASIĘGU OBWAROWAŃ XVII W.
15. GDAŃSK	ZESPÓŁ WIELKIEJ ZBROJOWNI
16. GNIEZNO	KATEDRA P.W. WNIEBOWZIĘCIA NMP I ŚW. WOJCIECHA
17. FROMBORK	ZESPÓŁ KATEDRALNY
18. HACZÓW	KOŚCIÓŁ ŚW. MICHAŁA ARCHANIOLA /UNESCO/

19. HENRYKÓW	ZESPÓŁ OPACTWA CYSTERSÓW
20. JAWOR	EWANGELICKI KOŚCIÓŁ „POKOJU” P.W. DUCHA ŚWIĘTEGO /UNESCO/
21. KALWARIA ZEBRZYDOWSKA	ZESPÓŁ KLASZTORU BERNARDYNÓW /UNESCO/
22. KAZIMIERZ DOLNY	ZABUDOWA MIASTA
23. KIELCE	ZESPÓŁ PAŁACOWY BP. KRAKOWSKICH
24. KRAKÓW	ZABUDOWA STAREGO MIASTA W OBRĘBIE PLANT /UNESCO/
25. KRAKÓW	ZABUDOWA DZIELNICY KAZIMIERZ I STRADOM /UNESCO/
26. KRAKÓW	ZESPÓŁ BUDOWLI WZGÓRZA WAWELSKIEGO /UNESCO/
27. KRAKÓW	KOŚCIÓŁ FARNY NMP /MARIACKI/
28. KRAKÓW	KOŚCIÓŁ ŚW. ANNY
29. KRAKÓW	ZESPÓŁ KLASZTORNY AUGUSTIANÓWKOŚCIÓŁ ŚW. KATARZYNY/
30. KRAKÓW	KOŚCIÓŁ FARNY ŚW. PIOTRA I PAWŁA
31. KRAKÓW	ZESPÓŁ KLASZTORNY KAMEDUŁÓW NA BIELANACH
32. KRAKÓW	SUKIENNICE
33. KRAKÓW	ZESPÓŁ ZABUDOWY COL. MAIUS UJ
34. KRAKÓW	ZESPÓŁ FORTYFIKACJI MIEJSKICH /BRAMA FLORIAŃSKA. BARBAKAN/
35. KRASICZYN	ZESPÓŁ ZAMKOWY
36. KRZESZÓW	ZESPÓŁ OPACTWA CYSTERSÓW
37. LEGNICKIE POLE	ZESPÓŁ OPACTWA BENEDYKTYNÓW
38. LIDZBARK WARMINSKI	ZAMEK BISKUPI
39. LIPNICA MUROWANA	KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. LEONARDA /UNESCO/
40. LUBIĄŻ	ZESPÓŁ OPACTWA CYSTERSÓW
41. LUBLIN	KAPLICA ŚW. TRÓJCY W ZAMKU
42. ŁAŃCUT	ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY
43. ŁĘKNICA	PARK MUŻAKOWSKI /UNESCO/
44. MALBORK	ZESPÓŁ ZAMKU KRZYŻACKIEGO /UNESCO/
45. NIEBORÓW	ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY
46. NOWY WIŚNICZ	ZESPÓŁ ZABUDOWY ZAMKOWEJ
47. OSTRÓW LEDNICKI	RELIKT CHRZEŚCIJANSKIEJ ARCHITEKTURY POLAN
48. OŚWIĘCIM	OBÓZ ZAGŁADY /UNESCO/
49. POZNAŃ	RATUSZ
50. POZNAŃ	KOŚCIÓŁ FARNY ŚW. MARII MAGDALENY
51. PUSZCZA BIAŁOWIESKA /UNESCO/	
52. RADUŻ	CERKIEW ŚW. PARAKSEWII
53. RADZYŃ CHELMIŃSKI	RUINY ZAMKU KRZYŻACKIEGO
54. SANDOMIERZ	KOŚCIÓŁ I KLASZTOR ŚW. JAKUBA
55. SANDOMIERZ	ZABUDOWA MIASTA W OBRĘBIE MURÓW WRAZ Z RATUSZEM
56. SĘKOWA	KOŚCIÓŁ Ś.S. FILIPA I JAKUBA /UNESCO/
57. STARGARD SZCZECIŃSKI	KOŚCIÓŁ NMP KRÓLOWEJ POLSKI
58. STRZELNO	KOŚCIÓŁ ŚW. PROKOPA I ŚW. TRÓJCY
59. SULEJÓW PODKLASZTORZE	ZESPÓŁ OPACTWA CYSTERSÓW
60. ŚWIDNICA	EWANGELICKI „KOŚCIÓŁ POKOJU” /UNESCO/
61. TORUŃ	ZESPÓŁ ZABUDOWY STAREGO I NOWEGO MIASTA /UNESCO/
62. TORUŃ	KAMIENICA POD GWIAZDĄ

63. TORUŃ	KOŚCIÓŁ FARNY ŚW. JANA
64. TORUŃ	KOŚCIÓŁ ŚW. JAKUBA
65. TORUŃ	KOŚCIÓŁ NP MARIII
66. TORUŃ	RATUSZ GOTYCKI
67. TRZEBNICA	ZESPÓŁ OPACTWA CYSTEREK
68. TUM	KOŚCIÓŁ ROMAŃSKI
69. UJAZD	RUINY ZAMKU KRZYŻTOPÓR
70. WARSZAWA	ZABUDOWA STAREGO MIASTA /UNESCO/
71. WARSZAWA – ŁAZIENKI	ZESPÓŁ PAŁACOWO PARKOWY
72. WARSZAWA – WILANÓW	ZESPÓŁ PAŁACOWO – PARKOWY
73. WĄCHOCK	ZESPÓŁ KLASZTORNY CYSTERSÓW
74. WIELICZKA	KOPALNIA SOLI /UNESCO/
75. WROCLAW	KATEDRA ŚW. JANA CHRZCICIELA
76. WROCLAW	RATUSZ GOTYCKI
77. WROCLAW	ZESPÓŁ ZABUDOWY OSTROWA TUMSKIEGO
78. WROCLAW	ZABUDOWA WYSPI PIASKOWEJ
79. WROCLAW	HALA LUDOWA /UNESCO/
80. ZAMOŚĆ	HISTORYCZNY ZESPÓŁ MIASTA W ZASIĘGU OBWAROWAŃ XIX WIEKU /UNESCO/
81. ZAMOŚĆ	KOLEGIATA ŚW. TOMASZA
82. ŻAGAŃ	ZESPÓŁ ZABUDOWY PAŁACOWEJ

SKANSENY I MUZEA ETNOGRAFICZNE

1. BIERKOWICE	MUZEUM WSI OPOLSKIEJ
2. BIŁGORAJ	ZAGRODA SITARSKA
3. BISKUPIN	REZERWAT ARCHEOLOGICZNY
4. BODZENTYN	ZAGRODA CZERNIKIEWICZÓW
5. BÓBRKA	MUZEUM PRZEMYSŁU NAFTOWEGO
6. CIECHANOWIEC	SKANSEN BUDOWNICTWA PODLASKIEGO
7. CIECHOCINEK	TEŻNIE SOLNE
8. CHABÓWKA	SKANSEN TABORU KOLEJOWEGO
9. CHEŁM	PODZIEMIA KOPALNI KREDY
10. CHECINY	JASKINIA RAJ
11. CHORZÓW	PARK ETNOGRAFICZNY
12. DOBCZYCE	SKANSEN BUDOWNICTWA DREWNIANEGO
13. DUSZNIKI ZDRÓJ	MUZEUM PAPIERNICTWA
14. DZIEKANOWICE	WIELKOPOLSKI PARK ETNOGRAFICZNY
15. FALKOWA	SĄDECKI PARK ETNOGRAFICZNY
16. JANOWIEC N/WISŁĄ	SKANSEN BUDOWNICTWA DREWNIANEGO
17. JAWORZYNA	SKANSEN TABORU KOLEJOWEGO
18. JURGÓW	MUZEUM KULTURY LUDOWEJ SPISZA
19. KLUKI	SKANSEN BUDOWNICTWA I KULTURY SŁOWIŃSKIEJ
20. KLÓBKA	KUJAWSKO DOBRZYŃSKI PARK ETNOGRAFICZNY
21. KOLBUSZOWA	RZESZÓWSKI PARK ETNOGRAFICZNY
22. KOŚCIERZYNA	SKANSEN TABORU KOLEJOWEGO
23. KRZEMIENKI	KOPALNIA KRZEMIENIA Z EPOKI
24. KUDOWA -PSTRAŻNA	MUZEUM KULTURY LUDOWEJ POGÓRZA SUDECKIEGO
25. LEDNICA	SKANSEN WSI WIELKOPOLSKIEJ
26. LUBLIN	SKANSEN WSI LUBELSKIEJ
27. ŁOWICZ	OSRODEK PLENEROWY BUDOWNICTWA LUDOWEGO
28. MAURZYCE	ŁOWICKI PARK ETNOGRAFICZNY
29. MNISZEW	SKANSEN BOJOWY WP
30. NADOLE	ZAGRODA WIEJSKA
31. NOWA SŁUPIA	MUZEUM STAROŻYTNEGO HUTNICTWA

32. NOWOGRÓD	SKANSEN KURPIOWSKI
33. OCHLA	ZIELONOGÓRSKI PARK ETNOGRAFICZNY
34. OLSZTYNEK	MAZURSKI PARK ETNOGRAFICZNY
35. OSIEK K/WYRZYSKA	SKANSEN ARCHEOLOGICZNO -ETNOGRAFICZNY
36. OTRĘBUSY K/PRUSZKOWA	MUZEUM MOTORYZACJI
37. POBIEDZISKA	SKANSEN MINIATUR
38. POZNAN	MUZEUM MOTORYZACJI
39. PSZCZYNA	ZAGRODA WSI PSZCZYŃSKIEJ
40. RADOM	MUZEUM WSI RADOMSKIEJ
41. SANOK	SANOCKI PARK ETNOGRAFICZNY
42. SIELPIA WIELKA	SKANSEN ZAGŁĘBIA STAROPOLSKIEGO
43. SIERADZ	PARK ETNOGRAFICZNY
44. SIERPC-BOJANOWO	MUZEUM WSI MAZOWIECKIEJ
45. SOCHACZEW	MUZEUM KOLEI WĄSKOTOROWEJ
46. STRÓŻE	MUZEUM PSZCZELARSTWA
47. SWARZĘDZ	SKANSEN PSZCZELARSKI
48. SZRENIAWA	SKANSEN MASZYN ROLNICZYCH
49. SZYMBARK	SKANSEN BUDOWNICTWA LUDOWEGO
50. TARNOWSKIE GÓRY	SZTOLNIA CZARNEGO PSTRĄGA
51. TARNOWSKIE GÓRY	ZABYTKOWA KOPALNIA WĘGLA
52. TARNÓW	HISTORIA I KULTURA CYGANÓW
53. TOKARNIA	SKANSEN WSI KIELECKIEJ
54. TOMASZÓW MAZ.	SKANSEN RZEKI PILICY
55. TORUŃ	POMORSKI PARK ETNOGRAFICZNY
56. WAMBIERZYCE	MUZEUM SPRZĘTU GOSPODARSTWA DOMOWEGO
57. WDZYDZE KISZ.	KASZUBSKI PARK ETNOGRAFICZNY
58. WENECJA K/ŻNINA	MUZEUM KOLEI WĄSKOTOROWEJ
59. WIELICZKA	MUZEUM ŻUP KRAKOWSKICH
60. WIERZCHOSŁAWICE	ZAGRODA W.WITOSA
61. WOLSZTYN	SKANSEN BUDOWNICTWA LUDOWEGO
62. WOLSZTYN	SKANSEN TABORU KOLEJOWEGO
63. WYGIĘŁZÓW	NADWIŚLAŃSKI PARK ETNOGRAFICZNY
64. ZABRZE	SKANSEN GÓRNICZY – „KRÓLOWA LUIZA”
65. ZALPIE	ZAGRODA FELICJI CURYŁOWEJ
66. ZAWOJA	SKANSEN IM. JÓZEFA ŻAKA
67. ZUBRZYCA GÓRNA	ORAWSKI PARK ETNOGRAFICZNY

O objęciu danego obiektu ochroną UNESCO w ramach listy światowego dziedzictwa decyduje szereg kryteriów. Do końca 2004 roku było sześć kryteriów dla obiektów dziedzictwa kulturowego i cztery dla przyrodniczego. W 2005 połączono je w jednorodną listę dziesięciu kryteriów. Dany obiekt musi reprezentować "unikatową uniwersalną wartość" i spełniać przynajmniej jeden z poniższych warunków:

Kryteria kulturowe:

* I. "reprezentować arcydzieło ludzkiego geniuszu twórczego"

* II. "przedstawiać ważną wymianę ludzkich wartości, na przestrzeni dziejów lub w obszarze danego regionu świata, w zakresie rozwoju architektury lub technologii, w sztukach monumentalnych, urbanistyce lub projektowaniu krajobrazu"

* III. "przedstawiać unikatowe albo przynajmniej wyjątkowe świadectwo tradycji kulturowej lub istniejącej albo minionej cywilizacji"

* IV. "przedstawiać szczególnie przykład typu budowli, zespołu architektonicznego lub technologicznego albo krajobrazu ilustrującego ważny etap (lub etapy) w historii ludzkości"

* V. "przedstawiać szczególnie przykład tradycyjnego ludzkiego osadnictwa, zagospodarowania ziemi lub morza, reprezentatywny dla danej kultury (lub kultur), albo ludzkiej interakcji ze środowiskiem, szczególnie jeśli stało się ono zagrożone wskutek nieodwracalnej zmiany"

* VI. "pozostawać w bezpośrednim lub namacalnym związku z wydarzeniami lub żywą tradycją, pomyślością lub wierzeniami albo z dziełami artystycznymi lub literackimi o wyjątkowym uniwersalnym znaczeniu (Komitet uznaje, że to kryterium powinno być stosowane w połączeniu z innymi kryteriami)"

Kryteria przyrodnicze:

* VII. "obejmować wyjątkowe zjawiska przyrodnicze lub tereny szczególnego naturalnego piękna i o estetycznym znaczeniu"

* VIII. "przedstawiać szczególne świadectwo ważnych etapów w historii planety, zawierające ślady dawnego życia, istotnych toczących się procesów geologicznych tworzących formy ukształtowania terenu lub istotne formacje geomorficzne lub fizjograficzne"

* IX. "przedstawiać szczególny przykład toczących się procesów ekologicznych i biologicznych, istotnych dla ewolucji i rozwoju lądowych, słodkowodnych, przybrzeżnych i morskich ekosystemów lub społeczności roślin i zwierząt"

* X. "obejmować najważniejsze środowiska przyrodnicze do ochrony różnorodności form życia, łącznie z zagrożonymi gatunkami o uniwersalnej wartości z punktu widzenia nauki i konserwacji przyrody."

Obiekty z listy dziedzictwa UNESCO w Europie (1):

Słowacja :

* 1993 - Bańska Szczawnica (Banská Štiavnica) - średniowieczne miasto górnicze (IV) (V)

* 1993 - Wilkoliniec (Vlkolínec) - skansen architektury ludowej (IV) (V)

* 1993 - Zamek Spiski (Spišský Hrad) i związane z nim zabytki (IV)

* 1995 - Jaskinie Krasu Aggtelek i Słowackiego Krasu (wpis rozszerzony w 2000 o Dobszyńską Jaskinię Lodową w Słowackim Raju) - wspólnie z Węgarami (VIII) ; udostępnione do zwiedzania na terenie Słowacji: Dobšinská ľadová jaskyňa, Jaskyňa Domica, Gombasecká jaskyňa, Jasovská jaskyňa, Ochtinská aragonitová jaskyňa, Krásnohorská jaskyňa,

* 2000 - Bardiów (Bardejov) - średniowieczne miasto obronne we wschodniej Słowacji, dobrze zachowany zespół miejski z dzielnicą żydowską (synagoga z XVIII wieku) (III) (IV)

* 2007 - Karpackie lasy bukowe (IX) - wpis transgraniczny wraz z Ukrainą

Źródło: <http://whc.unesco.org/en/list/>; <http://pl.wikipedia.org/>; <http://www.ssj.sk/>

95-200 Pabianice, ul. Św. Rocha 2a

MOTOROWIEC - adres redakcji: KTM START Pabianice - Motorowiec, 95-200 Pabianice, ul. Grota - Roweckiego 3, tel./fax: 0-42 227 16 29, 0-42 215 87 65; **URL:** <http://motorowiec.pttk.pl>,
E-Mail: redakcja@motorowiec.pttk.pl **Redaguje Zespół:** Red. Naczelny Jarosław Smolarek,
Red. Techniczno-Depeszowy-Marek Pisańczuk. **Druk: Oficyna Drukarska**
Witolda Kosmalskiego, Pabianice, ul. Św. Rocha 2a. Wydawca: KTMZG PTTK. Nakład: 250 + 25 egz.